

OPERASYONEL ARAÇ KİRALAMA HAKKINDA İNCELEME

Binek otomobil satın almak mı, yoksa kiralamak mı daha avantajlı ?

Bu konu son günlerde sıkça tartışılır oldu. Samsun Eczacı Odası olarak bazı finansal araştırmalar yapıp meslektaşlarımızla paylaşmak istedik. Bu yüzden konuyu iki yönüyle de inceleyip karşılaştırmalı finansal tablolar hazırladık. Öncelikle binek araç ve ticari araç tanımını tekrar yapalım.

Konuyu Motorlu Taşıtlar Vergisi ve Karayolları Trafik Kanunu açısından incelediğimizde binek otomobil, yapısı itibariyle, sürücüsü dahil en çok sekiz oturma yeri olan ve insan taşımak için imal edilmiş bulunan motorlu araçlardır şeklinde tanımlanmıştır. Hafif Ticari Araç olarak sınıflandırılan kamyonetlerin tanımında ise izin verilebilen azami yüklü ağırlığı 3,5 tonu geçmeyen ve yük taşımak için imal edilmiş motorlu araçtır şeklinde tanımlanmıştır.

Burada dikkat edilmesi gereken araç ruhsatında ne yazdığı değil aracın GTİP tanımıdır. Ruhsatta "Ticari" yazmasının KDV açısından önemi yoktur. 1+1, 1+3, 1+4 veya 1+7 koltuklu, şoför ve öndeki yolcunun arkasındaki kısımda emniyet kemerleri veya emniyet kemeri montajı için tertibat, koltuk ve emniyet ekipmanı montajı için sabit tertibat, aracın iç kısmının her tarafında, araçların yolcu bölümlerinde yer alan konfor özellikleri ve iç döşemeleri (örn. yer kaplamaları, havalandırma, iç aydınlatma, küllükler), iki yan panel boyunca arka camları bulunan (en arkada yük bölümünün sağ ve sol taraflarında cam bulunsun bulunmasın); şoför ve öndeki yolcuların bölümü ile insan veya eşya taşınması için kullanılan arka bölüm arasında sabit bir panel veya bariyer bulunmayan kapalı kasa motorlu taşıtlar 87.03 pozisyonunda yer almaktadır. Özellikle minivan tarzında araçlar ruhsatlarında "Ticari" olarak tanımlansalar dahi GTİP itibariyle binek otomobil sayıldığından bunların alımında ödenen KDV'nin indirimi mümkün değildir.

Araçta KDV hesaplamaları

Satın alınacak yada kiralanacak aracın ticari olup olmaması neden önemli? Bu sorunun cevabı Katme Değer Vergisinin muhasebeleştirilmesinde saklı. 3065 sayılı KDV Kanununun 30/b maddesine göre binek otomobillerinin alımında ödenen KDV indirim konusu yapılamaz. Ancak maddede bahsi geçen "faaliyetleri kısmen veya tamamen binek otomobillerinin kiralanması veya çeşitli şekillerde işletilmesi olanlar" binek otomobil alımında ödedikleri KDV'yi indirim konusu yapabilirler. Bu işletmelerin en bilinen örnekleri; taksi işletmeleri, sürücü kursları ve araç kiralama şirketleridir (rent a car). Yani daha açıklayıcı bir anlatımla satın alınan araç yukarıda anlatılan "ticari araç" kriterlerine uyuyorsa araç için ödenen KDV indirim konusu yapılabilir. Ancak satın alınan araç "Ticari araç" kriterlerine uymuyorsa KDV indirim söz konusu olmaz.

Şirketlerin araç kiralama şirketlerinden kiralama yoluyla temin ettikleri araçlarda ise ödedikleri KDV indirim konusu yapılır.

Burada farklı olan uygulama personelden araç kiralama durumudur. Bazı işletmeler araç ihtiyaçlarını kendi personelinden araç kiralama yoluyla karşılamaktadırlar. Bu durumda personelin başkaca bir faaliyet nedeniyle mükellefiyeti bulunmuyorsa şirketin kiralama bedeli üzerinden gelir vergisi stopajı kesmesi ve KDV tevkifatı uygulaması gerekmektedir. KDV Kanununun 1/3-f maddesi kapsamında taşınır mal kiralaması olarak değerlendirilen bu işlemde tam tevkifat uygulanır. 2 No.lu KDV beyannamesi ile beyan edilen bu vergi aynı dönemde 1 No.lu KDV beyannamesinde indirim konusu yapılabilir. Ayrıca bu kiralama nedeniyle imzalanacak sözleşmelerde binde 1,89 oranında damga vergisi hesaplanır.

Her ne kadar satın alınan binek otomobile ödenen KDV indirim konusu yapılamasa da maliyet unsure olarak dikkate alınır.

Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından verilen görüşlerde satın alınan binek otomobilin alış belgesinde hesaplanacak indirimi mümkün olmayan KDV'nin maliyet bedeline ilave ederek amortisman ayırmak suretiyle gider kaydedilmesi veya ilgili dönemde Gelir Vergisi Kanunu hükümlerine göre gider olarak dikkate alınmasının isteğe bağlı olduğu belirtilmektedir.

Kullandığımız araçların gerçek maliyetleri nedir? Nasıl Hesaplanır?

Çoğumuzun bildiği üzere, otomobiller peşin olarak veya banka kredisiyle satın alınabilir, ya da operasyonel kiralama (*diğer adıyla uzun dönem kiralama*) yoluyla temin edilebilirler. Şirketler mevcut nakit akışlarının durumuna ve muhasebe yapılarına göre bu yöntemlerden bir ya da birden çoğunu tercih ederler. Hangi yöntemin daha karlı olduğunu hesaplayabilmek içinse öncelikle kullanılan aracın işletmeye gerçek maliyetini hesaplayabilmek gerekir. Bu maliyeti etkileyen kriterler; aracın bedeli, MTV, trafik sigortası, kasko, bakımlar, lastik değişimi ve kaza sonucu oluşan beklenmeyen fiyat düşüşleri olarak özetlenebilir.

Aşağıdaki tablolar ve hesaplar binek araçlar için hazırlanmış olup ticari nitelik taşıyan araçlar için doğru sonuçlar vermeyebilir.

Konuyu daha detaylı değerlendirmeye başlamadan önce bazı ön bilgileri hatırlamakta yarar var. Satın aldığınız binek aracı, işe gidiş geliş, toplantı-eğitim vb etkinliklere katılma veya işyeri faaliyetleri için kullanmaktaysanız envanter (işletme demirbaşı) olarak eczaneniz üzerine kaydettirebilir, amortisman yazarak vergi avantajı sağlarsınız.

Otomobilde amortisman nedir?

Asıl anlamı yıpranma payı olan amortisman, konu araç alımı olduğunda muhasebe sisteminde satın alınan otomobilin, edinildiği aydan başlamak üzere 5 yıl içinde yokedilmesidir. Daha basit bir anlatımla; aracın bedelinin her yıl 5'te birini maliyet göstererek net kardan düşülmesidir.

Örnek : 100.000 tl değerindeki aracınız için 5 yıl boyunca her yıl 20.000 tl amortisman yazılır, % 25 gelir vergisi ödediğimizi varsayarsak yılda 4.000 tl vergi avantajı sağlar. 5 yıl sonunda araç işletmenin malıdır, satışı halinde satış bedelinin (bu bedel kasko bedelinin %60 ının altında olamaz) %1 i KDV olarak ödenir, kalan tutar net kar olarak gelir vergisine tabi olur.

Kiraladığımız araçlarda ise bu tür hesaplamalar yapılmaz. Kiralama bedelindeki KDV ay sonu ödenen KDV matrahından düşer. Kalan tutar eczaneye masraf olarak yazılıp net kardan düşülür.

Örnek : Kiraladığımız araca aylık 1500 TL (1230 TL + KDV) ödeniyorsa muhasebe sisteminde ay sonu ödenen KDV matrahında da 270 TL, gelir vergisi matrahında ise 307 TL' lik bir indirim sağlanır.

Konuyu detaylandırıp seçenekleri avantajlar ve dezavantajlar başlıkları altında ayrı ayrı değerlendirelim.

1- Araç Satın alındığında:

Avantajlar

- Aracın alım bedelinin her yıl %20'si amortisman yazılır ve masraf gösterilerek vergi matrahından düşer.
- İşyeri işleri ile ilgili her türlü benzin mazot giderinin tümü masraf gösterilir.
- Aracın yedek parça, servis bakımı, kasko, arıza vs harcamalarının tümü masraf gösterilir.

Dezavantajlar

- Aracı alırken ÖTV ve KDV ödendiği halde bu giderler mali beyanda ayrıca masraf gösterilemez. Yani araç için ödenen vergiler ayrıca bir gider kalemi olarak gösterilemez.
- Motorlu taşıtlar vergisi masraf gösterilemez, dolayısıyla motor hacmi arttıkça dezavantaj büyür.
- İşletmeden toplu para çıkışı olur. Mali olarak çok ince hesaplar yapmak durumunda kaldığımız şu günlerde bu madde en çok üstünde durulması gereken durumdur. Zira mevduat gücünü elinde bulunduran eczane hem mal fazlalı ilaç alımında hem de peşin ilaç alımı sonucunda daha fazla gelir elde edebileceği için avantajlıdır.

Bu maddeyi şu şekilde örneklendirelim ;

Örnek : 100.000 TL'ye satın aldığımız araca ödenen parayla 90 gün SGK ödemesine göre ayda 30.000 TL'lik peşin ilaç alınabiliyor. Ortalama %3 peşin iskontosuyla her ay ekstra 1000 TL gelir elde edilebilecekken bu kaynak araç alımına aktarılıyor. Araç için çekilen kredinin faiz ve dosya masrafları da cabası

- Bazı meslektaşımızın kredi kullanarak araç satın aldığı düşünülürse, ayrıca ödenen faizle beraber işletme orta veya uzun vadeli borç yükü altına girer. Bu durumda eczane, herhangi bir aksama yada beklenmedik para çıkışında karşı karşıya kalacağı maddi riski artırır.
- Aracın kaza yapması durumunda değerinin düşmesi vb riskleri işletme üzerine alır.
- Aracı satarken satış bedeli üstünden %1 kdv ödenir. Ayrıca satış bedeli eczane üzerine gelir kaydedilir. Bu da ekstra gelir vergisi demek.
- Satın alma için çekilen kredi bilançoda borç olarak gözükür, bu da eczanenin bankalardaki riskini artırarak kredi notunu düşürür.

2- Araç Kiralandığında:

Avantajlar

- İşletmeden mevduat çıkışı olmaz. Eczacı hesapta kalan parayı finansal olarak yönlendirerek gelir sağlayabilir. Bunun örneğini yukarıda vermiştik.
- Kiralama bedelinin %18 i ay sonu ödenen KDV den düşülür. Kalan miktarın tümü eczaneye masraf yazılır, net kardan düşülür.
- Aracın arızası, kazası durumunda süresiz araç temin edilerek iş ve zaman kaybı önlenir.
- Tüm servis bakımları, arızalar, MTV, trafik sigortası, kasko ve lastik değişimleri aracı kiralayan şirket tarafından ödenir.
- Kaza sonucu aracın değerinin düşmesi gibi bir riski işletme üzerine almaz.
- Bütçeleme çok daha kolaydır; Kiralama süreci boyunca masrafın ne olacağı belirlidir ve tatsız sürprizlerle karşılaşmazsınız.
- Kiralama bedeli bilançoda borç olarak gözükmez.

Dezavantajlar

- Kiralama euro üzerinden yapıldığı için her ay fiyat değişebilir.
- Kiralanan araç için yıllık kilometre sınırı vardır, bu sınır aşılsa ceza ödemek durumunda kalınır.

Bu açıklamaları aşağıdaki tablolarda 3 farklı araç için 24 aylık kullanımda inceleyebilir ve maliyet farkını görebilirsiniz.

Çokça tercih edilen isim ve modellerini belirtmediğimiz 3 araç için kiralama şirketlerinden teklif aldık ve verilen en avantajlı fiyat üzerinden bazı finansal tablolar hazırladık. Bu tablolarda aracın kredi kullanmadan peşin parayla bayiden 0 km satın alındığı, 2 yıl kullandıktan sonra satıldığı varsayılmıştır. Araç için öngörülen masraflar servis bilgileri ışığında yaklaşık olarak yazılmıştır. MTV, kasko ve trafik sigortası bedelleri bu yıl için geçerli bedellerin 2 yıllık hesabıdır.

Tablolarda satın alınan araçların, 2 yıllık tüm olası masrafları altalta yazılmış ve brüt maliyet hesaplanmıştır. Brüt maliyet, 2 yılsonunda araç satışından sağlanan gelir ve sağladığı amortisman gelirinden çıkarılarak aracın 2 yıl kullanımında işletmeye net masrafı hesaplanmış, 24 aya bölünerek aylık net masrafı bulunmuştur.

Kiralama şirketlerinin verdiği fiyatlar doğrultusunda kiralama masrafı, KDV ve gelir vergisi avantajları düşülerek kiralamanın net aylık masrafı hesaplanmış ve sonuçlar karşılaştırılmıştır.

ÖRNEK ARAÇ 1

Bayi satış fiyatı 140.000 TL olan bu aracı aldığınızda en büyük dezavantaj eczaneden toplu para çıkışı olması ve halihazırda sizin olan bu kaynağın eczanelerde peşin ilaç alımı için kullanabileceğiniz halde araç alımına bağlamanızdır.

İşletmeniz hesabından araç alımı için harcanan kaynak ile peşin ilaç alınsaydı;

Ayda $140.000/3 =$ yaklaşık olarak 45.000 TL'lik peşin alım yapılabilirdi. (sgk ödemesi 90 gün olduğundan dolayı siz bu parayla sgk ödemesiyle dönecek şekilde 3 ay peşin ilaç alabilirsiniz).

Peşin iskontosunun ortalama %3 olduğunu varsayarsak;

$45.000 \times \%3 = 1350$ tl aylık peşin alım geliri demektir.

Tablodaki kazanç kaybı bölümü bu meblağın 24 ay ile çarpımına eşittir.

Aracın kirası aylık 654+KDV Euro.

Alış satış farkından dolayı hepimiz KDV ödediğimiz için KDV'yi hesaba katmayacağız.

Peşin çalışan bir eczane için ise ortalama mevduat getirisinin yıllık %8 olduğunu varsayarsak oluşacak gelir aylık 830 TL civarındadır.

Yazı ekindeki kişisel tabloyu kullanarak kendi hesabınızı yapabilir, farklı otomobillerin farklı periyotlarda kiralama ve satın alma analizlerini kendi aldığınız rakamlarla inceleyebilirsiniz

ARAÇ 1		
	0 KM BAYİ ÇIKIŞI	
ARAÇ BEDELİ	140.000 TL	
MTV	4.590 TL	
TRAFİK SİGORTASI	700 TL	
KASKO	5.000 TL	
LASTİK-KIŞ LASTİĞİ	2.500 TL	
SERVİS-BAKIM	1.500 TL	
SATIŞ KDV	1.000 TL	
SATIŞ GELİR VERGİSİ	4.000 TL	
KAZANÇ KAYBI(PEŞİN ALIM)	30.000 TL	
TOPLAM HARCAMA		189.290 TL

2 YIL SONUNDA ARAÇ SATILIRSA ELDE EDİLEN KAZANÇ		
2. EL ARAÇ BEDELİ	100.000 TL	
VERGİ AMORTİSMAN GELİRİ	14.000 TL	
DİĞER HARCAMA VERGİ İNDİRİM GELİRİ	2.450 TL	
TOPLAM GELİR		116.450 TL

MALİYET	TOPLAM HARCAMA-TOPLAM GELİR	72.840 TL
AYLIK MALİYET	MALİYET/24	3.035 TL

ARAÇ 1 45.000KM LİMİTLİ KİRALAMA		
KİRALAMA BEDELİ (AYLIK) KDV HARIÇ	1.850,00 TL	
VERGİ İNDİRİMİ(%25)	462,50 TL	
AYLIK MALİYET	1.387,50 TL	1.387,50 TL

ARAÇ 2		
	0 KM BAYİ ÇIKIŞI	
ARAÇ BEDELİ	50.000 TL	
MTV	1.656 TL	
TRAFİK SİGORTASI	700 TRL	
KASKO	3.200 TL	
LASTİK-KIŞ LASTİĞİ	2.000 TL	
SERVİS-BAKIM	1.500 TL	
SATIŞ KDV	400 TL	
SATIŞ GELİR VERGİSİ	2.500 TL	
KAZANÇ KAYBI(PEŞİN ALIM)	12.240 TL	
TOPLAM HARCAMA		74.196 TL

2 YIL SONUNDA		
ARAÇ BEDELİ	40.000 TL	
VERGİ AMORTİSMAN GELİRİ	5.000 TL	
DİĞER HARCAMA VERGİ İNDİRİM GELİRİ	1.500 TL	
TOPLAM GELİR		46.500 TL

MALİYET	TOPLAM HARCAMA-TOPLAM GELİR	27.696 TL
AYLIK MALİYET	MALİYET/24	1.154 TL

Aracı 24 aylık periyotta 45.000 veya 85.000 km limitli kirleyabiliyoruz.

ARAÇ 2 KİRALAMABEDELLEİ	45.000 KM LİMİTLİ	85.000 KM LİMİTLİ
KİRALAMA BEDELİ (AYLIK) KDV HARIÇ	924,00 TL	1092
VERGİ İNDİRİMİ(%25)	231,00 TL	273
AYLIK MALİYET	693,00 TL	819,00 TL

ARAÇ 3		
	0 KM BAYİ ÇIKIŞI	
ARAÇ BEDELİ	34.750 TL	
MTV	480 TL	
TRAFİK SİGORTASI	700 TL	
KASKO	2.400 TL	
LASTİK-KIŞ LASTİĞİ	2.000 TL	
SERVİS-BAKIM	1.000 TL	
SATIŞ KDV	240 TL	
SATIŞ GELİR VERGİSİ	1.200 TL	
KAZANÇ KAYBI(PEŞİN ALIM)	7.920 TL	
TOPLAM HARCAMA		50.690 TL

2 YIL SONUNDA		
ARAÇ BEDELİ	24.750 TL	
VERGİ AMORTİSMAN GELİRİ	3.476 TL	
DİĞER HARCAMA VERGİ İNDİRİM GELİRİ	1.000 TL	
TOPLAM GELİR		29.226 TL

MALİYET	TOPLAM HARCAMA-TOPLAM GELİR	21.464 TL
AYLIK MALİYET	MALİYET/24 =	894 TL

Aracı 24 aylık periyotta 45.000 veya 85.000 km limitli kirleyabiliyoruz.

ARAÇ 3 KİRALAMA BEDELLERİ	45.000 KM LİMİTLİ	85.000 KM LİMİTLİ
KİRALAMA BEDELİ (AYLIK) KDV HARIÇ	812,00 TL	924,00TL
VERGİ İNDİRİMİ(%25)	203,00 TL	231,00TL
AYLIK MALİYET	609,00 TL	693,00 TL

SONUÇ:

Satın alma işlemlerinde halen eczacılarımızın iş alışkanlıkları dolayısıyla, otomobile sahip olmanın, işletme sahibine verdiği güven duygusu etken olmaktadır. Oysa satın alma ve belli bir süre içinde getirdiği masraflar (kasko, MTV, finansman, bakım, onarım, lastik, akü, sarf malzemeleri.....vs) alt alta konulup toplandığında ortaya çıkan tablo, kiralama seçildiğinde yapılacak masrafın üzerinde çıkar ve kiralamanın getirdiği operasyonel faydalar da bu seçeneğe ilave değer katmaktadır.

Yapılan tüm inceleme ve analizler sonucunda, her işletmenin mali tabloları, her eczacının finansal durumu farklılık teşkil edebilir.

Üyelerimiz yukarıda bulunan tabloları farklı kiralama şirketlerinden teklifler alarak doldurarak, kiralama / satın alma arasında daha sağlıklı tercih yapabilirler.

Konu ile ilgili daha ayrıntılı bilgi almak isteyen meslektaşlarımız odamıza başvurabilirler.

Saygılarımızla

Samsun Eczacı Odası

(Hazırlayan : Ecz.S.Özgür Öztürk)